

การจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศบนระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของบรรณารักษ์
ห้องสมุดมหาวิทยาลัย

นิตยา ปานเพชร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

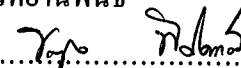
ตุลาคม 2546

ISBN 974-382-651-3

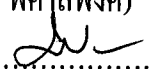
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาศิลป
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

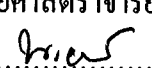
อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

..........ประธาน

(ดร. ขวัญฉฤก พิศาลพงศ์)

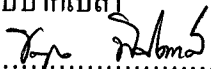
..........กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นันทิพย์ วิภาวิน)

..........กรรมการ

(ดร. นงเยาว์ เปรมกมลเนตร)

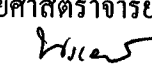
คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..........ประธาน

(ดร. ขวัญฉฤก พิศาลพงศ์)

..........กรรมการ

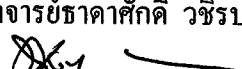
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นันทิพย์ วิภาวิน)

..........กรรมการ

(ดร. นงเยาว์ เปรมกมลเนตร)

..........กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ รตนาศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์)

..........กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. พงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ของ
มหาวิทยาลัยบูรพา

..........คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. ประทุม ม่วงมี)

วันที่ 31 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2546

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาและได้รับความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก
ดร.ขวัญชฎิล พิศาลพงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้คำปรึกษาควบคุมดูแลให้
คำแนะนำและแนวทางในการศึกษาค้นคว้าตลอดเวลาที่ทำการวิจัย รวมทั้งตรวจแก้ไขข้อบกพร่อง
ต่าง ๆ อย่างละเอียด ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผศ.ดร.น้ำทิพย์ วิภาวิน ดร.นงเยาว์ เปรมกมลเนตร รศ.ธาดาศักดิ์
วชิรปรีชาพงษ์ และรศ.ดร.พงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ ที่กรุณารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
ครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ รศ.ธาดาศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์ คุณวงศ์สว่าง เขาว์ชุตี คุณวันทนา
โกวิททางกูร ที่กรุณารับเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัย
รวมทั้ง รศ.ชูจิตต์ เขียวสมบุญ และคุณวันทนา กิตติศรีวรพันธุ์ ที่ให้ความช่วยเหลือในการทำ
วิทยานิพนธ์ครั้งนี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์ในภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคม
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาทุกท่านที่ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้รับความรู้
ตลอดจนประสบการณ์ในทุกด้าน และสำนักหอสมุดที่ให้การสนับสนุนทุนการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

ท้ายนี้สิ่งที่สำคัญที่สุดในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ที่ได้
เลี้ยงดู ให้การศึกษาแก่ลูกเป็นอย่างดี ตลอดจนพี่สาว ที่เป็นกำลังใจและช่วยเหลือผู้วิจัยด้วยความรัก
และความปรารถนาดีตลอดมา

นิตยา ปานเพชร

43922413 : สาขาวิชา : บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ; ศศ.ม.

คำสำคัญ : ทรัพยากรสารสนเทศ--การจัดซื้อ, ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์, ห้องสมุดมหาวิทยาลัย

นิตยา ปานเพชร : การจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศบนระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของ
บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย (THE PURCHASE OF INFORMATION RESOURCES ON
ELECTRONIC COMMERCE BY UNIVERSITY LIBRARIANS) อาจารย์ที่ปรึกษา : ขวัญฉุลล
พิศาลพงศ์, D.A., นัททิพย์ วิภาวิน, Ph.D., นงเยาว์ เปรมกมลเนตร, Ph.D. 97 หน้า.

ISBN 974-382-651-3

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจวิธีการจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย เพื่อศึกษาวิธีการจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศโดยตรงกับการจัดซื้อบนระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย และเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศบนระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย การวิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการจัดส่งไปยังกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นบรรณารักษ์หรือนักบรรณสารสนเทศ ผู้ปฏิบัติงานที่ในงานจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐและวิทยาเขต 35 แห่ง และห้องสมุดมหาวิทยาลัยของเอกชนและวิทยาเขต 25 แห่ง จำนวนแห่งละ 1 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 60 คน ได้รับแบบสอบถามคืนมาทั้งหมด 52 แห่ง จำนวน 52 ชุด คิดเป็นร้อยละ 86.67 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for windows เพื่อประมวลผลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย มีดังนี้

1. การจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดมหาวิทยาลัย ส่วนใหญ่จัดซื้อหนังสือแยกจากการจัดซื้อวารสาร ทัศนทัศน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจากลักษณะการดำเนินงานจัดซื้อที่แตกต่างกันของสื่อแต่ละประเภท สำหรับวิธีการจัดซื้อของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย ส่วนใหญ่ยังพอใจกับวิธีการจัดซื้อแบบเดิมมากกว่าการจัดซื้อแบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ เป็นเพราะความคุ้นเคยและความถูกต้องในเรื่องของใบเสร็จรับเงิน และสาเหตุที่ไม่ใช้วิธีการจัดซื้อแบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ เป็นเพราะหน่วยงานไม่มีนโยบายสั่งซื้อทางอินเทอร์เน็ต ความไม่สะดวกในการชำระเงิน เพราะต้องชำระเงินโดยทางบัตรเครดิต หรือการโอนเงินเข้าบัญชี

2. ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการดำเนินการจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศบนระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย พบว่าปัญหาในระดับมาก ได้แก่ ด้านนโยบายในการดำเนินการจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศและด้านการใช้ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในการจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศ ทั้งนี้เพราะหน่วยงานไม่มีนโยบายสั่งซื้อหนังสือผ่านทางอินเทอร์เน็ต ปัญหาในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านอุปกรณ์เพื่อการดำเนินการจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศ เนื่องจากระบบเครือข่ายห้องสมุดมีความเร็วในการส่งข้อมูลต่ำและด้านบุคลากรที่ดำเนินการจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศ เนื่องจากบรรณารักษ์ยังใช้อินเทอร์เน็ตในการปฏิบัติงานพัฒนาทรัพยากรได้ไม่เต็มที่

43922143 : MAJOR : LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE ; M.A

(LIBRARY INFORMATION SCIENCE)

KEYWORD : INFORMATION RESOURCE--PURCHASING, ELECTRONIC
COMMERCE, UNIVERSITY LIBRARY

NITTAYA PANPETCH : THE PURCHASE OF INFORMATION RESOURCES
ON ELECTRONIC COMMERCE BY UNIVERSITY LIBRARIANS : THESIS ADVISORS :
KWANCHADIL PHISALPHONG D.A. , NUMTIP WIPAWIN PH.D., NONGYAO
PREMKAMOLNETR PH.D., 97 P. ISBN 974-382-651-3

The purpose of this research was to conduct a survey of the university librarians' procedure of information resource purchasing ; to compare the procedures of direct purchase and that of the e-commerce and to investigate the problems of purchasing the resources through the e-commerce. The study was carried out by collecting data : questionnaires were sent to acquisition librarians of 35 state universities and their campus libraries and 25 private universities and their campuses. One librarian from each institution was chosen. There were 60 samples altogether. Fifty-two questionnaires were returned, which accounted for 86.67 %. The SPSS for windows, percentage, mean, and standard deviation were used for the data analysis.

The results of the study were as follows :

1. The information resources : books, periodicals, audio visual and electronic media were purchased separately due to the different purchasing procedures of these media. Most university librarians preferred direct purchase to that of e-commerce. Most probably because they were familiar to it and the receipts were accurate. As for the e-commerce purchase, it was not popular. This could be because the universities had no e-commerce purchase policy and did not accept the receipts from the Internet. Likewise, the fact that payment through a credit card or money transfer caused inconvenience.

2. The serious problems confronted the librarians when purchasing resource via the e-commerce were the institutions had no e-commerce purchase policy. The moderate problems were the quality of the computer network which were very slow ; besides, the librarians themselves may not be keen on Internet using.

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ซ

บทที่

1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย.....	5
คำนิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
ความหมายและความสำคัญของงานพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ.....	7
กระบวนการของงานพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ.....	8
ปัญหาจากการปฏิบัติงานพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ.....	12
การจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบเดิม.....	13
การจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศบนระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์.....	18
เปรียบเทียบการจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบเดิมและระบบพาณิชย์ อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce).....	28
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	29
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	35
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	35

บทที่	หน้า
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	38
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	39
การจัดกระทำข้อมูล.....	40
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้.....	40
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	42
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	42
5 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	62
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	62
อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า.....	66
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย.....	70
แนวทางการวิจัยในอนาคต.....	71
บรรณานุกรม.....	72
ภาคผนวก.....	76
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	97

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แบบสอบถามที่ส่งและได้รับคืน.....	43
2	หน่วยงานที่รับผิดชอบงานจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศ.....	43
3	ตำแหน่ง อายุและระดับการศึกษาของผู้รับผิดชอบในการจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศ..	46
4	ประสิทธิภาพการทำงานด้านการจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศ.....	47
5	ลักษณะการจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศของฝ่าย/งานทรัพยากรสารสนเทศ.....	48
6	การแบ่งงบประมาณสำหรับซื้อทรัพยากรสารสนเทศของฝ่าย/งานทรัพยากรสารสนเทศ	49
7	วิธีการจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศของฝ่าย/งานทรัพยากรสารสนเทศ.....	50
8	การจัดซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (electronic books) ของห้องสมุดมหาวิทยาลัย.....	50
9	วิธีการจัดซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (electronic books).....	51
10	วิธีการสั่งซื้อทรัพยากรสารสนเทศผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์.....	51
11	วิธีการชำระเงินในการซื้อทรัพยากรสารสนเทศผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์.....	52
12	ความถี่ในการใช้ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อดำเนินการจัดซื้อ ทรัพยากรสารสนเทศ.....	52
13	ระยะเวลาในการสืบค้นหรือการติดต่อผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์แต่ละครั้ง.....	53
14	ความพึงพอใจในการใช้ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อดำเนินการจัดซื้อ ทรัพยากรสารสนเทศ.....	54
15	ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพของวิธีการจัดซื้อแบบเดิมและแบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์	54
16	วิธีการจัดซื้อที่พึงพอใจ.....	55
17	แหล่งที่ติดต่อหรือสืบค้นสารสนเทศโดยตรงและ โดยใช้ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์	56
18	ความพึงพอใจในการติดต่อ.....	57
19	ปัญหาในการดำเนินการจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศบนระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยด้านนโยบายในการดำเนินการจัดซื้อทรัพยากร สารสนเทศ.....	58
20	ปัญหาในการดำเนินการจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศบนระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยด้านอุปกรณ์ในการดำเนินการจัดซื้อทรัพยากร สารสนเทศ.....	58

21 ปัญหาในการดำเนินการจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยด้านบุคลากรในการดำเนินการจัดซื้อทรัพยากร สารสนเทศ.....	59
22 ปัญหาในการดำเนินการจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยด้านการใช้ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในการ ดำเนินการจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศ.....	60
23 ปัญหาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศระบบพาณิชย์ อิเล็กทรอนิกส์ของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย.....	61
24 คำดัชนีความเที่ยงตรงของเนื้อหา.....	87